

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่างๆ มีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของทุกประเทศ การพัฒนาประเทศที่สำคัญ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยีคือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือการพัฒนาคนในประเทศให้มีคุณภาพ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ มีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เครื่องมือที่จะสามารถนำมาพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถดังกล่าวได้เป็นอย่างดี คือ การศึกษา ดังจะเห็นได้จากประเทศที่มีความ เจริญก้าวหน้าและเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ล้วนแต่เป็นประเทศที่ประชากรมีคุณภาพและมี ระดับการศึกษาดีทั้งสิ้น (อานนท์ หล้าหนัก, 2551, หน้า 1) สถานศึกษาขั้นพื้นฐานนับว่า เป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่พัฒนาผู้เรียนและสังคมภายใต้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งมีความมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ผู้บริหารสถานศึกษาต้องตระหนักและเข้าใจในหลักการบริหารการจัดการศึกษาโดยยึด ผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ด้วยวิธีการ หลากหลายซึ่งจะส่งผลให้สถานศึกษาพัฒนาสู่มาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 112 อ้างถึงใน อานนท์ หล้าหนัก, 2551, หน้า 2)

งานวิชาการเป็นส่วนงานที่สำคัญที่สุดและเป็นหัวใจของระบบการจัดการศึกษา ของโรงเรียน งานวิชาการจึงเป็นศูนย์กลางของโรงเรียน ครอบคลุมทั้งระบบ โรงเรียนใดที่ งานวิชาการมีความก้าวหน้า โรงเรียนนั้นย่อมมีชื่อเสียง เป็นที่นิยมและเป็นที่ยอมรับของ

สังคม งานวิชาการไม่ได้หมายถึงแค่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผลของการสอบแข่งขัน หรือผลการสอบเข้าศึกษาต่อในระดับสูงของผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนเท่านั้น แต่ผลงานที่เป็นสุดยอดหรือประสพผลสำเร็จทางวิชาการที่แท้จริงคือ การเป็นโรงเรียนที่มีสิ่งแวดล้อม บรรยากาศ กิจกรรม และโอกาส ตลอดจนสิ่งส่งเสริม สนับสนุน ชักนำให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง นี่คือนิยามโรงเรียนตามหลักการศึกษานำไปสู่การเป็นโรงเรียนเพื่อพัฒนาคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ (อุดม จันทร์โสภา, 2549, หน้า 268-269)

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาเป็นองค์การหนึ่งของสังคมที่ให้การศึกษาและพัฒนาบุคคล ทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความต้องการของสังคม การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาเป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งของรัฐกำหนดขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์ โดยให้เรียนทั้งวิชาธรรมและวิชาสามัญศึกษาควบคู่กันไป จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม พุทธศักราช 2514 ปัจจุบันโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาได้มีการปฏิรูประบบการจัดการศึกษาตามภาครัฐ และจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และศึกษาหลักสูตรพระปริยัติธรรม (บาลี, ธรรมวินัยและศาสนปฏิบัติ) ภายใต้กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสถาบันพระพุทธศาสนา เป็นการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจึงเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาภาคบังคับตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 โดยรัฐให้การอุดหนุนงบประมาณค่าใช้จ่ายรายหัว (สิทธิกร อ้วนศิริ, 2552, หน้า 11)

แม้ว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรมจะมีการจัดโครงสร้างของการบริหารที่ชัดเจน แต่บุคลากรครูรับหน้าที่หลายตำแหน่งส่งผลให้การปฏิบัติงานขาดประสิทธิภาพ (บุญเสริม สรรพวุฒิ, 2555, หน้า 3) อีกทั้ง การจัดการบริหารยังไม่เข้มแข็ง ผู้บริหารยังไม่ได้เป็นนักจัดการศึกษามีอาชีพ ยึดติดกับระบบปัจเจกบุคคล ไม่มีรูปแบบการจัดการศึกษาที่ชัดเจน ผลการประเมินคุณภาพของการจัดการศึกษาในระบบการประกันคุณภาพมีโรงเรียนถึงร้อยละ 30 ที่ยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2552, หน้า 26-27) จากสรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2560 พบว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีนักเรียนเข้าสอบทั้งสิ้นจำนวน 6,357 รูป

มีคะแนนเฉลี่ยของผลการทดสอบ O-NET ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำแนกเป็นรายวิชา ได้แก่ ภาษาไทยเท่ากับ 39.40 ภาษาอังกฤษเท่ากับ 26.51 คณิตศาสตร์เท่ากับ 19.69 และ วิทยาศาสตร์เท่ากับ 27.98 ตามลำดับ และในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำแนกเป็นรายวิชา ได้แก่ ภาษาไทยเท่ากับ 36.42 สังคมศึกษาเท่ากับ 29.78 ภาษาอังกฤษเท่ากับ 20.72 คณิตศาสตร์เท่ากับ 15.14 และวิทยาศาสตร์เท่ากับ 23.31 ตามลำดับ ซึ่งมีผลคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าเกณฑ์มาตรฐานระดับชาติในทุกรายวิชาที่ทำการทดสอบ (การทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมพื้นฐาน, 2561, เว็บไซต์) จากสรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2560 ที่ผ่านมาชี้ให้เห็นงานด้านการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ยังขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อศึกษารูปแบบสมการโครงสร้างเชิงเส้นประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ผลการวิจัยจะเป็นสารสนเทศสำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์หรือกำหนดนโยบายการบริหารและพัฒนางานวิชาการในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนต่อไป

คำถามของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามการวิจัย ไว้ดังนี้

1. รูปแบบสมการโครงสร้างเชิงเส้นประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีลักษณะอย่างไร
2. รูปแบบสมการโครงสร้างเชิงเส้นประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่อย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนารูปแบบสมการโครงสร้างเชิงเส้นประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบสมการโครงสร้างเชิงเส้นประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สมมติฐานของการวิจัย

รูปแบบสมการโครงสร้างเชิงเส้นประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความสำคัญ ดังนี้

1. ผลการวิจัยทำให้ได้ตัวแบบการวัดและตัวแปรเชิงสาเหตุประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน และสามารถนำไปเป็นต้นแบบ เพื่อขยายขอบเขตการศึกษาด้านประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในระดับประเทศ
2. ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมสามารถนำผลการวิจัยไปกำหนดเป็นแนวทางในการแสวงหาวิธีการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา มีข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้กำหนดนโยบายหรือวางแผนพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้เป็นไปอย่างมีทิศทาง มีความเป็นไปได้และมีความเหมาะสม

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำทางวิชาการ การใช้อำนาจของผู้บริหาร การบริหารแบบมีส่วนร่วม และการทำงานเป็นทีม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบสมการโครงสร้างเชิงเส้นประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กลุ่มเป้าหมาย คือ อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา ผู้บริหารและครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จำนวน 8 คน จำแนกเป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา 2 คน ผู้บริหาร 2 คน และครูผู้สอน 4 คน จำแนกเป็นพระ 2 รูป ฆราวาส 2 คน เลือกมาแบบเจาะจง

กรณีศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาที่มีผลงานวิชาการดีเด่นจำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนพระปริยัติธรรมหนองขุ่นวิทยา จังหวัดอุบลราชธานี และโรงเรียนบ่อชะเนงวิทยา จังหวัดอำนาจเจริญ

ระยะที่ 2 การตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบสมการโครงสร้างเชิงเส้นประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2561 จำนวน 4,793 รูป/คน จาก 414 โรงเรียน (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2560, หน้า 1)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2561 จำนวน 756 รูป/คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้อัตราส่วนระหว่างหน่วยตัวอย่างกับจำนวนพารามิเตอร์หรือตัวแปรเป็น 20 ต่อ 1 หน่วย (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542, หน้า 54) ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา มีดังนี้

3.1 ตัวแปรสาเหตุ จำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.1.1 ตัวแปรแฝงภายนอก (Exogenous Latent Variables) คือ ตัวแปรแฝงที่ไม่ได้รับอิทธิพลจากตัวแปรใดในรูปแบบ ประกอบด้วยตัวแปรแฝง 2 ตัว ได้แก่

1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัว คือ 1.1) การมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์ 1.2) การสร้างแรงบันดาลใจ 1.3) การกระตุ้นการใช้ปัญญา และ 1.4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

2) ภาวะผู้นำทางวิชาการ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 6 ตัว คือ 2.1) การส่งเสริมบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ 2.2) การบริหารและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2.3) การกำหนดภารกิจของสถานศึกษา 2.4) การพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการและวิชาชีพ 2.5) การนิเทศภายใน และ 2.6) การวางแผนงานวิชาการ

3.1.2 ตัวแปรแฝงภายใน (Endogenous Latent Variables) คือ ตัวแปรแฝงที่ได้รับอิทธิพลจากตัวแปรอื่นๆ ในรูปแบบ ประกอบด้วยตัวแปรแฝง 3 ตัว ได้แก่

1) การใช้อำนาจของผู้บริหาร ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 7 ตัว คือ 1.1) อำนาจการให้รางวัล 1.2) อำนาจการบังคับลงโทษ 1.3) อำนาจตามกฎหมาย 1.4) อำนาจการอ้างอิง 1.5) อำนาจความเชี่ยวชาญ 1.6) อำนาจข่าวสารข้อมูล และ 1.7) อำนาจพึงพา

2) การบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 5 ตัว คือ 2.1) ความมีเอกภาพในการปฏิบัติงาน 2.2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2.3) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน 2.4) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ 2.5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

3) การทำงานเป็นทีม ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 6 ตัว คือ 3.1) การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี 3.2) การมีเป้าหมายเดียวกัน 3.3) การให้ความร่วมมือ 3.4) การไว้วางใจต่อกัน 3.5) การมีความคิดสร้างสรรค์ และ 3.6) การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

3.2 ตัวแปรผล คือ ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 6 ตัว คือ (1) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง (2) โรงเรียนมีความสามารถแก้ปัญหาภายในได้ (3) โรงเรียนมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม (4) นักเรียนมีทัศนคติทางบวก (5) นักเรียนมีความรู้ในภาษาบาลี และ (6) นักเรียนมีความรู้ในหลักธรรม

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบสมการโครงสร้างเชิงเส้นประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามทัศนะของนักวิชาการ ดังนี้

1. ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ เป็นตัวแปรแฝงภายในเชิงผล สามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 6 ตัว คือ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง โรงเรียนมีความสามารถแก้ปัญหาภายในได้ โรงเรียนมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม นักเรียนมีทัศนคติทางบวก (Hoy and Miskel, 2001; วาโร เฟิงส์วัตต์, 2549; ชุติ รุ่งพานิช, 2552; สมพร หิรัญลักษณ์สุด, 2553; น้อมจิตร แก้วประทีป, 2554; ทรงยศ แก้วมงคล, 2555) นักเรียนมีความรู้ในภาษาบาลี (เกษม แสงนรินทร์, 2549; สลิตา ชุ่มทอง, 2550; อุทัย สายหยุด, 2552; วิกีพีเดีย, 2559) และนักเรียนมีความรู้ในหลักธรรม (พระมหาสุทัศน์ เขียนจันทิก, 2552; ประวัตินักธรรม, 2559)

2. ปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งเป็นตัวแปรแฝงภายนอก สามารถอธิบายได้ ดังนี้

2.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง สามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัว คือ การมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นการใช้ปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Bass and Avolio, 1993; ชนิดา วงศ์พีเชร, 2555; กันทิมา ชัยอุดม, 2556; ดวงเดือน กลีบมาลัย, 2556; เรวดี ช้อนเพชร, 2556; ศรีอัมพร ต้วนยี, 2556; อรอุมา บุญศาสตร์, 2557; ธนาภรณ์ ชานันท์, 2557; ธัญญา ประจงใจ, 2557; นภัทร ททรัพย์ชม, 2557; อรัญ มุลบุญ, 2558; ทชวรรณ ปิ่นทอง, 2558; ปิยนันท์ จันทราลักษณ์, 2558; รัชฎาภรณ์ ตรีกุล, 2558; สาวิตรี จิตเผือก, 2558; วัชรภรณ์ สมพงษ์ผึ้ง, 2559; กนกกร อินกฤษา, 2559) ซึ่งมีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ และมีอิทธิพลทางอ้อมโดยผ่านตัวแปรการใช้อำนาจของผู้บริหาร การบริหารแบบมีส่วนร่วม และการทำงานเป็นทีม

2.2 ภาวะผู้นำทางวิชาการ สามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 6 ตัว คือ การส่งเสริมบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ (Hallinger and Murphy, 1985; McEwan, 1998; ปัญญา พรหมบุตร, 2552; ทิวากร คนสันต์, 2554; บุญมา เปรมปรี, 2556; พัชรินทร์ พันธุ์โตดี, 2556; รัชดาพร วรรณจันทร์, 2557) การบริหารและพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา (นันทนา เทพิน, 2556; พัชรินทร์ พันธุ์โตดี, 2556; พัฒนพร ศิลาวงศ์, 2556; กิติพงษ์ ศิริเมือง, 2557; รัชดาพร วรรณจันทร์, 2557; สิริญาพร มุกดา, 2558) การกำหนดภารกิจของสถานศึกษา (Hallinger and Murphy, 1985; McEwan, 1998; ปัญญา พรหมบุตร, 2552; ทิวากร คนสันต์, 2554; พัชรินทร์ พันธุ์โตดี, 2556; บุญมา เปรมปรี, 2556; รัชดาพร วรรณจันทร์, 2557) การพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการและวิชาชีพ (Hallinger and Murphy, 1985; McEwan, 1998; ทิวากร คนสันต์, 2554; นันทนา เทพิน, 2556; รัชดาพร วรรณจันทร์, 2557) การนิเทศภายใน (Hallinger and Murphy, 1985; พัชรินทร์ พันธุ์โตดี, 2556; พัฒนพร ศิลาวงศ์, 2556; นันทนา เทพิน, 2556; กิติพงษ์ ศิริเมือง, 2557; สิริญาพร มุกดา, 2558) และการวางแผนงานวิชาการ (พัฒนพร ศิลาวงศ์, 2556; นันทนา เทพิน, 2556; กิติพงษ์ ศิริเมือง, 2557; สิริญาพร มุกดา, 2558) ซึ่งมีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ และมีอิทธิพลทางอ้อมโดยผ่านตัวแปรการทำงานเป็นทีม และการนิเทศภายในสถานศึกษา

3. ปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ คือ การใช้ อำนาจของผู้บริหาร การบริหารแบบมีส่วนร่วม และการทำงานเป็นทีม ซึ่งเป็นตัวแปรแฝง ภายใน สามารถอธิบายได้ ดังนี้

3.1 การใช้อำนาจของผู้บริหาร สามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 7 ตัว คือ อำนาจตามกฎหมาย อำนาจการให้รางวัล อำนาจการบังคับลงโทษ อำนาจการอ้างอิง อำนาจความเชี่ยวชาญ อำนาจข่าวสารข้อมูล และอำนาจพึ่งพา (French and Raven, 1959; Hersey and Goldsmith, 1979 อ้างถึงใน สาทิตรี อุ๋นจางวาง, 2550; Lussier, 2000; สาทิตรี อุ๋นจางวาง, 2550; สมพงษ์ ศรีโสภภาพ, 2550; เจตียา ดากระบุตร, 2554; วรเวทย์ แป้นนอก, 2558) ซึ่งมีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ และมีอิทธิพลทางอ้อมโดยผ่านตัวแปรการทำงานเป็นทีม

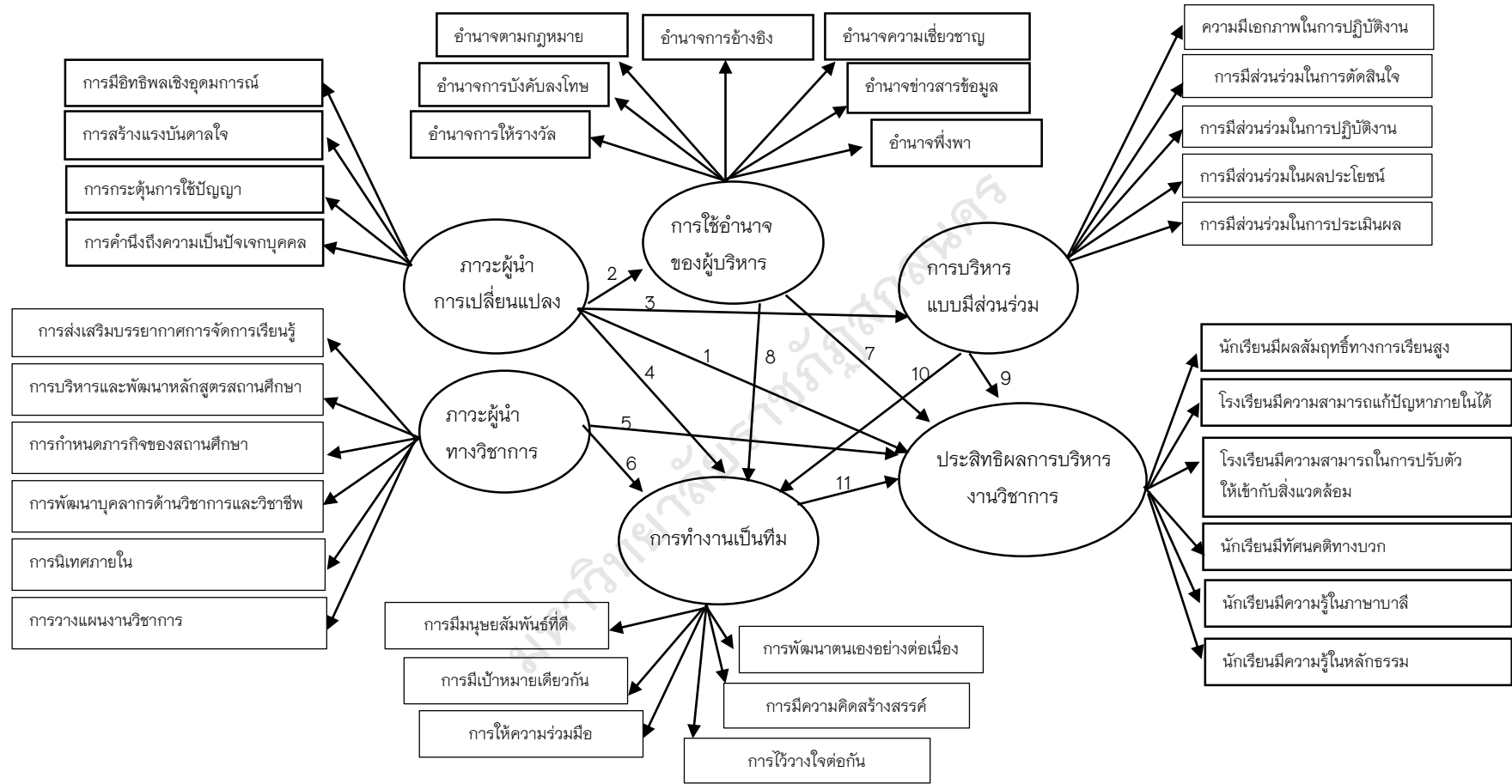
3.2 การบริหารแบบมีส่วนร่วม สามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 5 ตัว คือ ความมีเอกภาพในการปฏิบัติงาน (Swanberg; 1996; ชาฤณี เหมือนนโพธิ์ทอง, 2554; รัชนิดา นิลมณี, 2554; อนงค์ อาจจทอง, 2557; ระวีวรรณ หงส์กิตติยานนท์, 2557; ปริญาพร ขุนพรม, 2558) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Likert, 1961; Cohen and Uphoff, 1977; บวรลักษณ์ คักดีวิไลพร, 2553; ทินกร ประเสริฐหูล้า, 2553; กันทิมา ชัยอุดม, 2556; พจนารถ วาดกลิน, 2556; ศมนกร นาควารี, 2559) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Cohen and Uphoff, 1977; บวรลักษณ์ คักดีวิไลพร, 2553; ทินกร ประเสริฐหูล้า, 2553; พจนารถ วาดกลิน, 2556; ศมนกร นาควารี, 2559) ซึ่งมีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ และมีอิทธิพลทางอ้อมโดยผ่านตัวแปรการทำงานเป็นทีม

3.3 การทำงานเป็นทีม สามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 6 คือ การมี มนุษยสัมพันธ์ (รุ่งฤดี อับมาตย์, 2551; อำนวย มีสมทรัพย์, 2553; สิริรัตน์ แก้วสมบัติ, 2553; ทิวากร คนสันต์, 2554; พจนารถ เจียมจิตร, 2554; ชาฤณี เหมือนนโพธิ์ทอง, 2554) การมีเป้าหมายเดียวกัน (อังคณา ทีภูเวียง, 2551; รุ่งฤดี อับมาตย์, 2551; อำนวย มีสม ทรัพย์, 2553; สิริรัตน์ แก้วสมบัติ, 2553; ทิวากร คนสันต์, 2554; ชาฤณี เหมือนนโพธิ์ทอง, 2554; พจนารถ เจียมจิตร, 2554; เจตียา ดากระบุตร, 2554) การให้ความร่วมมือ (สุวัณณ์ อินทวงศ์, 2550; รุ่งฤดี อับมาตย์, 2551; ทิวากร คนสันต์, 2554; ชาฤณี เหมือนนโพธิ์ทอง, 2554; ชัยวัฒน์ นนท์ยะโส, 2557; ธนัญญา ประจงใจ, 2557) การไว้วางใจต่อกัน (รุ่งฤดี อับมาตย์, 2551; อำนวย มีสมทรัพย์, 2553; เจตียา ดากระบุตร, 2554; ทิวากร คนสันต์,

2554; พจนารถ เจียมจิตร, 2554; ชาฤณี เหมือนโพธิ์ทอง, 2554) การมีความคิดสร้างสรรค์ (สุวัฒน์ อินทวงศ์, 2550; สิริรัตน์ แก้วสมบัติ, 2553; ชัยวัฒน์ นนท์ยะโส, 2557; ทัศนฎา ประจงใจ, 2557) และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (สุวัฒน์ อินทวงศ์, 2550; รุ่งฤดี อัปมาตย์, 2551; สิริรัตน์ แก้วสมบัติ, 2553; ทิวากร คนสันต์, 2554; ชาฤณี เหมือนโพธิ์ทอง, 2554; ชัยวัฒน์ นนท์ยะโส, 2557; ทัศนฎา ประจงใจ, 2557) ซึ่งมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ

จากตัวแปรต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น สามารถนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยเบื้องต้นในรูปแบบสมการโครงสร้างเชิงเส้นประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังภาพประกอบ 1

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยเบื้องต้น

ตัวเลขบนเส้นอิทธิพลแทนผู้วิจัย/ผู้ศึกษา

1. แทน อรัญ มุลบุญ (2558), วัชรภรณ์ สมพงษ์ผึ้ง (2559)
2. แทน สมพงษ์ ศรีโสภาพ (2550), ศรีอัมพร ต่วนยี่ (2556)
3. แทน กันทิมา ชัยอุดม (2556)
4. แทน กันนิกา พลเหลือ (2556), ธันฎา ประจงใจ (2557)
5. แทน รัชดาพร วรรณจันทร์ (2557), สิริญาพร มุกดา (2558)
6. แทน ทิวากร คนสันต์ (2554)
7. แทน วรเวทย์ แป้นนอก (2558)
8. แทน เจติยา ดากระบุตร (2554)
9. แทน ปริญาพร ขุนพรม (2558), ศมนกร นาควารี (2559)
10. แทน กัญวัญญ์ ธารีบุญ (2557), ระวีวรรณ หงส์กิตติยานนท์ (2557)
11. แทน ชัยวัฒน์ นนท์ยะโส (2557)

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยขออธิบายนิยามศัพท์ในการวิจัย ดังนี้

1. ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ หมายถึง ผลสำเร็จของการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการโดยมีเป้าหมายที่การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เกิดจากความสามารถและการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูในโรงเรียน ซึ่งพิจารณาได้จากความสำเร็จของผู้เรียนและครูผู้สอน ประกอบด้วย

1.1 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง ความสามารถในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ทั้งด้านการบริหารและด้านการจัดการเรียนการสอน จนทำให้นักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูง

1.2 โรงเรียนมีความสามารถแก้ปัญหาภายในได้ หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารและครูในการร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ทั้งด้านการเรียนการสอน การปกครองนักเรียน และงานรับผิดชอบอื่นๆ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานจนบรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียน

1.3 โรงเรียนมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถในการร่วมกันพัฒนาเปลี่ยนแปลงวิถีดำเนินงานด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอน เพื่อให้โรงเรียนมีความก้าวหน้าทันกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป

1.4 นักเรียนมีทัศนคติทางบวก หมายถึง ความสามารถในการดำเนินงานด้านการบริหารและการอบรมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน การจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ให้นักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย รู้จักพัฒนาตนเองและมีเจตคติที่ดีต่อการศึกษาเล่าเรียน เป็นที่พอใจของผู้ปกครอง

1.5 นักเรียนมีความรู้ในภาษาบาลี หมายถึง การที่นักเรียนสามารถ อ่าน เขียน จดจำ เข้าใจภาษาบาลี และแปลภาษาบาลีเป็นภาษาไทยได้ ซึ่งเป็นการรักษาไว้ซึ่งพระพุทธพจน์อันเป็นหลักธรรม คำสั่งสอนในทางพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท

1.6 นักเรียนมีความรู้ในหลักธรรม หมายถึง การที่นักเรียนสามารถ อ่าน เขียน จดจำ เข้าใจ ในประวัติเรื่องราวของพระพุทธเจ้า และนำหลักธรรมอันเป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าไปบูรณาการใช้ในชีวิตรประจำวันได้

2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้นำสามารถกระตุ้นใจให้ผู้ตามใช้สติปัญญา ความรู้ความสามารถของตนทำงานจนบรรลุเป้าหมายขององค์การ รวมทั้งกำหนดแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของผู้ตามให้สามารถแสดงศักยภาพอย่างเต็มที่ ประกอบด้วย

2.1 การมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์ หมายถึง การที่ผู้นำประพฤติตัวเป็นแบบอย่างที่ดี มีวิสัยทัศน์ในการบริหารจัดการ เน้นความสำคัญในเรื่องอุดมการณ์ ความเชื่อ ค่านิยม และการมีเป้าหมายที่ชัดเจน มีศีลธรรมและจริยธรรม เสียสละเพื่อส่วนรวม เป็นที่ยกย่อง เคารพนับถือเกิดการยอมรับ เชื่อมมั่น เลื่อมใส ศรัทธา ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ยินดีให้ความร่วมมือและปฏิบัติตาม

2.2 การสร้างแรงบันดาลใจ หมายถึง การที่ผู้นำสร้างแรงบันดาลใจ และความมั่นใจให้แก่ผู้ตาม ว่าสิ่งที่ทำนั้นมีคุณค่า ทำให้ผู้ตามเห็นความสำคัญของงาน เกิดความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติงานจนบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์การ

2.3 การกระตุ้นการใช้ปัญญา หมายถึง การที่ผู้นำกระตุ้นให้ผู้ตามตระหนักถึงปัญหาต่างๆ ในหน่วยงาน ทำให้ผู้ตามมีความต้องการแสวงหาแนวทางแก้ปัญหา ด้วยการตั้งใจ สนับสนุนและส่งเสริมวิธีการแก้ปัญหาด้วยหลักการและเหตุผลที่หลากหลายอย่างสร้างสรรค์และเป็นระบบ

2.4 การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล หมายถึง การที่ผู้นำเอาใจใส่ ส่งเสริมผู้ตามให้ความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพด้านต่างๆ ตามความสามารถ ความสนใจ และความถนัดโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้ผู้ตามได้ เรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่ท้าทายความสามารถ สร้างบรรยากาศของการให้การสนับสนุน สร้างขวัญกำลังใจ ตลอดจนปฏิบัติต่อผู้ตามอย่างเท่าเทียมกัน

3. ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติงานและการบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงการนำและสั่งการ ตลอดจน การปรับปรุงและส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางวิชาการ เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษา ปฏิบัติงานจนบรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

3.1 การส่งเสริมบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่สะอาด ร่มรื่น เป็นระเบียบ ปลอดภัยและ เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ สนับสนุนสื่อการเรียนการสอน ทรัพยากร และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมทางวิชาการ แหล่งเรียนรู้ที่พัฒนาความรู้ความสามารถของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมให้ครูค้นคว้า หาความรู้ใหม่ และสร้างสื่อ นวัตกรรมจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนในชั้นเรียน

3.2 การบริหารและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหารมีการ ประชุมชี้แจงให้ความรู้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากับคณะครู ส่งเสริม สนับสนุน ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดทำแผนการจัดการที่มุ่งเน้นพัฒนาการเรียนรู้ทุกด้าน ส่งเสริมให้ครูนำเทคนิคการสอนแบบใหม่มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และนำผลการ พัฒนาผู้เรียนมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรและการสอนรวมถึงจัดให้ครูมีการ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนาการเรียนการสอนระหว่างกัน

3.3 การกำหนดภารกิจของสถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครู และ ชุมชนร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของนักเรียนและชุมชนเพื่อใช้เป็น ข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดพันธกิจ มีการประชุมชี้แจงและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับพันธ กิจ เพื่อพัฒนางานวิชาการ รวมถึงเป็นผู้นำในการจัดทำแผนงานวิชาการที่สอดคล้องกับ ปัญหาและความต้องการของทุกฝ่าย มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน และนำผลการประเมินไปกำหนดแนวทางการพัฒนาให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนา คุณภาพผู้เรียน

3.4 การพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการและวิชาชีพ หมายถึง การดำเนินงาน เพื่อให้บุคลากรครูในสถานศึกษามีความมั่นคง ก้าวหน้าในอาชีพ และมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้ดีขึ้นด้วยวิธีการที่หลากหลาย

3.5 การนิเทศภายใน หมายถึง การดำเนินการให้มีการประชุมชี้แจงแก่ครู บุคลากรและแต่งตั้งคณะกรรมการในการจัดทำแผนการนิเทศประจำปีและวิธีปฏิบัติในการ นิเทศที่ชัดเจน มีการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนในรูปแบบหลากหลาย และ เหมาะสม มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินการนิเทศ และมีการนำผลจาก การนิเทศมาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3.6 การวางแผนงานวิชาการ หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีการ บริหารจัดการโรงเรียนโดยการกำหนดแนวทาง วิธีการปฏิบัติงาน เป้าหมาย และแผนการ ดำเนินงานต่างๆ ให้ชัดเจน การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการ ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาและสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

4. การใช้อำนาจของผู้บริหาร หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารแสดงให้เห็นถึง ความสามารถในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา โดยอาศัยการใช้อำนาจทั้ง 7 ด้าน ประกอบด้วย อำนาจการให้รางวัล อำนาจบังคับลงโทษ อำนาจตามกฎหมาย อำนาจอ้างอิง อำนาจความเชี่ยวชาญ อำนาจข่าวสารข้อมูล และ อำนาจพึงพา ดังนี้

4.1 อำนาจตามกฎหมาย หมายถึง การที่ครูและบุคลากรในสถานศึกษา ยอมรับ เชื่อฟังและปฏิบัติตามผู้บริหาร เพราะเชื่อว่าผู้บริหารมีความชอบธรรม ปฏิบัติตาม กฎ หรือกฎเกณฑ์ ระเบียบที่วางไว้ร่วมกัน ใช้อำนาจตามสิทธิหน้าที่ภายในขอบเขตที่ กฎหมายกำหนด มอบหมายเป็นลายลักษณ์อักษรให้ครูและบุคลากรปฏิบัติโดยไม่สามารถ หลีกเลี่ยงได้

4.2 อำนาจการให้รางวัล หมายถึง การที่ครูและบุคลากรในสถานศึกษา ยอมรับอำนาจของผู้บริหาร เนื่องจากการได้รางวัล ผลตอบแทน หรือความดีความชอบ เช่น การขึ้นเงินเดือน การเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง การมอบหมายงานพิเศษให้ทำ การเพิ่ม ความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ ตลอดจนการให้การยอมรับนับถือ ยกย่อง ชมเชย และการ ให้เกียรติ

4.3 อำนาจการบังคับลงโทษ หมายถึง การที่ครูและบุคลากรในสถานศึกษา ยอมรับและปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบของสถานศึกษา เพื่อหลีกเลี่ยงมิให้ต้องถูกลงโทษโดย ผู้บริหาร เช่น การว่ากล่าวตักเตือน ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดขั้นเงินเดือน ปลดออก หรือ ไล่ออก

4.4 อำนาจการอ้างอิง หมายถึง การที่ครูและบุคลากรในสถานศึกษามี ความศรัทธาในผู้บริหาร อยากรจะทำตามหรือเลียนแบบ ชื่นชมในคุณงามความดี เป็นที่ยก ย่องได้รับการยอมรับจากสังคมทั่วไปด้วยการอ้างอิง เพื่อให้บุคคลอื่นเกิดความเชื่อถือหรือ ยอมรับในสิ่งที่ผู้บริหารกระทำ

4.5 อำนาจความเชี่ยวชาญ หมายถึง การที่ครูและบุคลากรในสถานศึกษา ให้การยอมรับผู้บริหารว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานให้ เกิดประสิทธิภาพ สามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง มีความเชี่ยวชาญในงานหรือวิชาการสาขาเฉพาะนั้นๆ

4.6 อำนาจข่าวสารข้อมูล หมายถึง การที่ครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้ การยอมรับ เชื่อฟังและปฏิบัติตามผู้บริหาร เพราะเชื่อว่าผู้บริหารมีการแสวงหาข่าวสาร ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงาน มีการใช้ข่าวสารข้อมูลประกอบการตัดสินใจเลือกที่ จะทำหรือไม่ทำต่อการปฏิบัติงานนั้นๆ ได้อย่างถูกต้อง

4.7 อำนาจพึ่งพา หมายถึง หมายถึง การที่ครูและบุคลากรในสถานศึกษา ให้การยอมรับ เชื่อฟังและปฏิบัติตามผู้บริหาร เนื่องจากเป็นผู้มีชื่อเสียงกว้างขวางหรือมี ความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้มีอิทธิพลหรือผู้ที่มีความสำคัญทั้งภายในและภายนอกองค์การ

5. การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ครู บุคลากร และคณะกรรมการ สถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การกำหนดเป้าหมาย และ แนวทางการปฏิบัติงานเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบตามแผนงาน โครงการ โดยให้การ ร่วมมือหรือสนับสนุนด้านทรัพยากร การได้รับผลประโยชน์ การติดตามและประเมินผล การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเกิด ประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

5.1 ความมีเอกภาพในการปฏิบัติงาน หมายถึง ภาวะที่บุคลากรปฏิบัติงาน ร่วมกันในหน้าที่ความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย โดยมีการกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคลอย่างชัดเจน สามารถตัดสินใจและ

กำหนดแนวทางปฏิบัติงานสำหรับงานของแต่ละบุคคลได้อย่างอิสระปราศจากการ
ปฏิบัติงานที่ซ้ำซ้อนกัน

5.2 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง บุคลากรมีส่วนร่วมในการคิด
ริเริ่มโครงการ การเลือกทำโครงการ รวมถึงการร่วมตัดสินใจในขณะที่มีการดำเนิน
โครงการ หรืองาน หรือกิจกรรม

5.3 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หมายถึง การร่วมสนับสนุนทรัพยากร
ต่างๆ ทั้งงบประมาณ แรงงาน วัสดุอุปกรณ์ให้กับโครงการ การมีส่วนร่วมในการ
บริหารงาน มีส่วนร่วมประสานงาน และมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามเงื่อนไขที่กำหนด

5.4 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ หมายถึง การร่วมรับผลที่เกิดขึ้นทั้งใน
ทางบวกและทางลบ เช่น การมีรายได้และทรัพย์สินเพิ่มขึ้น มั่นคงขึ้น การได้รับการศึกษา
การได้รับการบริการทางสังคมและสวัสดิการต่างๆ การได้รับการยอมรับนับถือ การได้รับ
อำนาจ หรือการมีหนี้สินเพิ่ม เป็นต้น

5.5 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง การเข้ามามีส่วนร่วมในการ
ประเมินโครงการอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น การร่วมประชุมเพื่อทบทวน
และประเมินผลการดำเนินงานโครงการตามแผนปฏิบัติการประจำปี การประเมินคุณภาพ
การศึกษาของสถานศึกษา การนำผลการประเมินโครงการมาใช้ในการพิจารณาร่วมกัน
เพื่อจัดทำโครงการ หรืองาน หรือกิจกรรมในการดำเนินงานครั้งต่อไป

6. การทำงานเป็นทีม หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารและครูในโรงเรียนร่วมกัน
ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนอย่างเปิดเผยและจริงใจ ร่วมมือร่วมใจ ร่วมแก้ปัญหา
ตัดสินใจ รับผิดชอบเกี่ยวกับงานและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเพื่อให้ผลการทำงาน
ดำเนินไปอย่างราบรื่นและบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย

6.1 การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี หมายถึง การที่ผู้บริหารและครูสามารถสร้าง
มนุษยสัมพันธ์ที่ดีภายในทีมงาน โดยเริ่มจากการเป็นผู้นำ เช่น ให้ความเอาใจใส่ความทุกข์
สุข ความเข้าใจ ความเห็นอกเห็นใจ สามารถเอาชนะจิตใจเพื่อนครูและเป็นตัวอย่างให้
เพื่อนครูหรือสมาชิกทีมงานร่วมใจกันทำงาน ในที่สุดก็จะได้ผลงานและน้ำใจคนและเพิ่ม
ความสัมพันธ์ที่ดีภายในทีมงาน

6.2 การมีเป้าหมายเดียวกัน หมายถึง การที่ผู้บริหารและครูมีค่านิยมและ
ความเชื่อร่วมกัน โดยมีกำหนดเป้าหมายและแผนการดำเนินงานตามนโยบายตลอดจนมี
การวางแผนการประเมินผลงาน

6.3 การให้ความร่วมมือ หมายถึง การที่ผู้บริหารและครูให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงาน มีการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของทีมที่กำหนดไว้

6.4 การไว้วางใจต่อกัน หมายถึง การที่ผู้บริหารและครูมีการแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกอย่างเปิดเผย จริงใจต่อกัน อย่างตรงไปตรงมา และกล้าเผชิญหน้าเพื่อแก้ปัญหาในการทำงานร่วมกัน

6.5 การมีความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง การที่สมาชิกในทีมงานมีความสามารถในการคิดค้นวิธีการหรือแนวทางสร้างนวัตกรรมเพื่อปรับปรุง พัฒนา หรือเพื่อใช้แก้ปัญหาในการทำงานได้อย่างสร้างสรรค์

6.6 การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง หมายถึง การที่สมาชิกในทีมงาน มีการวางแผนที่จะทำให้ตนเองมีศักยภาพในการทำงานเพิ่มขึ้นทั้งด้านความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการทำงาน เพื่อให้พร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรและมีโอกาสก้าวหน้าสูงขึ้นด้วยวิธีต่างๆ เช่น การฝึกอบรม การศึกษาต่อ และ การศึกษาดูงาน เป็นต้น

7. รูปแบบสมการโครงสร้างเชิงเส้นประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หมายถึง แนวคิดที่กำหนดขึ้นจากทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่แสดงความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงขององค์ประกอบที่เป็นตัวแปรแฝงภายนอก ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำทางวิชาการ และตัวแปรแฝงภายใน ได้แก่ การใช้อำนาจของผู้บริหาร การบริหารแบบมีส่วนร่วม และการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลไปสู่ตัวแปรผล ได้แก่ ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ

8. ข้อมูลเชิงประจักษ์ หมายถึง ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้บริหารและครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

9. ตัวแปรแฝง หมายถึง ตัวแปรที่ไม่สามารถวัดค่าได้โดยตรง แต่มีโครงสร้างตามทฤษฎีที่แสดงผลออกมาในรูปของพฤติกรรมที่สังเกตได้ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

9.1 ตัวแปรแฝงภายนอก หมายถึง ตัวแปรที่ผู้วิจัยไม่ได้สนใจศึกษาสาเหตุของตัวแปรเหล่านั้น ตัวแปรสาเหตุของตัวแปรแฝงภายนอกจึงไม่ปรากฏในรูปแบบ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ตัวแปรแฝงภายนอก ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำทางวิชาการ

9.2 ตัวแปรแฝงภายใน หมายถึง ตัวแปรที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่าได้รับอิทธิพลจากตัวแปรใด สาเหตุของตัวแปรแฝงภายในจะแสดงไว้ในรูปแบบสมการโครงสร้างเชิงเส้นอย่างชัดเจน สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ตัวแปรแฝงภายใน ได้แก่ การใช้อำนาจของผู้บริหาร การบริหารแบบมีส่วนร่วม การทำงานเป็นทีม และประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ

10. รูปแบบสมการโครงสร้างมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หมายถึง ผลการวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรม LISREL พบว่าค่าไค-สแควร์แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความน่าจะเป็น (p-value) เข้าใกล้ 1 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index = GFI) และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index = AGFI) มีค่าเข้าใกล้ 1

11. โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่ตั้งขึ้นในวัดหรือที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ดินของมูลนิธิทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้การศึกษาแก่พระภิกษุและสามเณร โดยใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ เปิดสอนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

12. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในปีการศึกษา 2561

13. ครู หมายถึง ผู้ทำหน้าที่สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในปีการศึกษา 2561 จำแนกได้ ดังนี้

13.1 ครูที่เป็นบรรพชิต คือ ผู้สอนที่เป็นพระภิกษุในทางพระพุทธศาสนา

13.2 ครูที่เป็นฆราวาส คือ ผู้สอนซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาซึ่งนอกเหนือจากพระภิกษุและสามเณรในทางพระพุทธศาสนาที่ได้รับการว่าจ้างให้สอนวิชาต่างๆ ตามที่กำหนดในหลักสูตร